

Tunega, Púčik a odkaz Bielej légie

Branislav Michalka

31. marca 2020 ✝ Cirkev ✝ Komunizmus na Slovensku

Podobne ako Vicen aj ďalší známi príslušníci Bielej légie, traja rodáci z Trenčína: Albert Púčik, Anton Tunega a Eduard Tesár, ako vysokoškoláci počas vojny a povstania absolvovali spravodajský kurz, ktorý organizovala Hlinkova mládež. Taktiež u nich nemôžeme predpokladať akúkoľvek ideovú väzbu na liberálnu demokraciu. To, že sa v jednom letáku vymedzili voči pohanskému nemeckému národnému socializmu a zároveň proti pohanskému internacionálnemu komunizmu nenasvedčuje nič o ich túžbe po liberálnej spoločnosti a už vôbec nie po liberalizme súčasného typu, ktorý má tendenciu každý politický, kultúrny a sociálny názor starší ako 60 rokov označovať za extrémistický.

Zacitujme z ich vyhlásenia:

„Nášmu národu, hoci žil v samostatnom Slovenskom štáte, hrozilo v prípade nemeckého víťazstva strašné nebezpečie – smrť v mori novopohanského nacizmu. Teraz po víťazstve nad Nemeckom hrozí mu však takisto strašné nebezpečie, ak nie aj strašnejšie zotročenie bolševickým komunizmom, jeho ideológiou, svetonázorovými metódami.“

Ich program ďalej uvádzal ciele: **boj proti komunizmu, udržanie kresťanského svetonázoru a jeho uplatnenie sa v živote verejnom i súkromnom, zavedenie sociálneho poriadku na Slovensku či nastolenie demokracie podľa zásad Pia XII. z roku 1944.**

To, že ich protikomunistická organizácia používala pojem „demokracia“ nič nenasvedčuje o tom, že by rezignovali na víziu stavovskej kresťansko-sociálnej spoločnosti, ako bola prezentovaná v encyklike Pia XI. Quadragesimo anno alebo na obnovenie samostatného Slovenska. Slovo demokracia používali a používajú aj dnes všetci: Stalin s Leninom, Roosevelt ako aj Churchill, ba aj Hitler s Goebelsom. Všetci tým mysleli ťažko definovateľnú (a nerealizovateľnú) vládu ľudu a čo pod tým vlastne rozumeli? Určite každý to svoje.

Ponechajme právo používať tento ťažko uchopiteľný a amorfný termín tiež členom Bielej légie a sústredme sa skôr na fakty ich programu: požaduje sa **udržanie kresťanského svetonázoru a jeho uplatnenie vo verejnom aj súkromnom živote**. To je možné interpretovať rôzne ale určite nie ako obhajobu pluralitnej liberálno-demokratickej spoločnosti. Navyše, v katolíckych kruhoch prvej polovice 20. storočia sme svedkami častej zámeny medzi kresťansko-sociálnou ideou a ideou kresťansko-demokratickou (zmätok bol možno vytváraný aj zámerne).

To, čo na prvý pohľad môže vyzeráť ako drobnosť, sa stalo nakoniec katolíckym kresťanom osudným: keď počuli o kresťanskej demokracii, tak sa domnievali, že počujú (podobne ako Púčik, Tunega a Tesár) o kresťansko-sociálnom ľudovom (demokratickom) systéme ála Pius XI. a Pius XII. To, čo si pod týmto pojmom predstavuje dnes napr. Jean – Claude Juncker alebo Alojz Hlina tým rozhodne nemysleli.

Biela légia – prvý pokus

Skupina začala svoju činnosť už po prechode fronty a zániku Slovenského štátu, ergo určite nevnímala Červenú armádu ako osloboditeľku a nastupujúci režim ako ideál štátneho a politického života. Evidentne im nešlo o obranu tzv. demokracie, lebo tá predsa práve prišla s novým režimom, proti ktorému chceli bojovať. Ich veliteľom bol vtedy Štefan Chalmovský z Topoľčian. Spolu s Púčíkom bolo ich snahou obnoviť HSĽS (sami seba označovali za Generálny sekretariát HSĽS, ale zaužíval sa pre nich aj pojem Biela garda) a začali aj vydávať, spolu s Tunegom, ilegálne noviny Slovák, ktoré mali byť orgánom obnovennej HSĽS.

K čiastkovým stratégiám a cieľom mala patriť diskreditácia dvoch vtedy povolených strán – Komunistickej strany a Demokratickej strany – evidencia komunistov a čechoslovakistov, ako aj celá škála spravodajského monitorovania nepriateľskej štátnej moci (nezabúdajme, že hovoríme o roku 1945, ktorý je oficiálne prezentovaný ako návrat demokracie a slobody, nie o roku 1948).

Demokratické orgány obnovennej Československej republiky okamžite rozpoznali, že sa nejedná o bojovníkov za demokraciu a pozatýkali ich. Niektorí neskôr odišli do emigrácie (Púčík, Chalmovský), niektorí zostali (Tunega, Tesár).

Emigranti ako Púčík alebo Vicen nadviazali spoluprácu s americkou spravodajskou službou. Tá po roku 1948 vysielala Púčíka na Slovensko do riskantných akcií. Tam kontaktoval Tunegu, ktorý už pracoval pre Vicena a ďalších potencionálnych členov odporu. Pripravovali sa na ďalšie aktivity, avšak podcenili komunistickú tajnú políciu, ktorá už nebola tou amatérskou a malomestskou políciou ako za Slovenského štátu, ale riadne vycvičenou a inštruovanou poradcami z Moskvy, ktorí mali za sebou už 30 rokov usilovnej praxe.

V januári 1949 ŠtB urobila veľký záťah, aj s pomocou nasadených agentov a všetkých pozatýkala. Nasledoval jeden z najväčších procesov v komunistickom Československu. Zatknutých bolo 74 osôb, 62 bolo obžalovaných a 48 odsúdených. Traja hlavní aktéri boli najprv odsúdení na doživotie, ale prokurátor Rašla (po roku 1968 komunista s tzv. ľudskou tvárou) podal odvolanie a trest bol zmenený na trest smrti.

Bola to jednoznačná výstraha československého komunistického režimu, ktorý si presne uvedomoval, kde je jeho slabina. Tou bolo Slovensko so svojou katolíckou a kresťansko-sociálnou tradíciou, nacionálnym odbojom a väzbou na rurálny spôsob života. Pre pražskú garnitúru bol zlý Slovák – fanatický katolík, nacionalista a prihlúply roľník ideálnym typom nepriateľa. Prijateľným do tej miery, že ho mohol predhodiť aj nekomunistickej českej väčšine ako opovrhnutia hodný typ bez rizika, že by vzbudil sympatie. Kauza „buržoáznych nacionalistov“ je toho dobrým dokladom.

Biela légia 8 - pokračovanie odporu

Po katastrofe s prvým variantom Bielej légie prišiel v auguste roku 1949 z Rakúska na Slovensko Ján Minárik, zaškolený Vicenom, aby založil novú organizáciu. Po ňom prišiel Ján Vrábek. Čoskoro sa organizácia v neuveriteľne krátkom čase (do roku 1951) rozrástla na 234 členov. Hlavnú zásluhu mal na tom pravdepodobne Stanislav Hadač, ktorého Minárik (musel nastúpiť vojenskú službu) poveril rozširovaním organizácie. Hlavné lokality operačného pôsobenia boli na východnom Slovensku (Sečovce, Trebišov).

Najradikálnejšia bola organizácia vedená Jánom Rešetkom, ktorú komunisti pri súdnom stíhaní priradili k Bielej légii 8, ale ktorá pravdepodobne jednala a vznikla úplne autonómne. Od zvyšku Bielej légie ju odlišovalo radikálne odhodlanie viesť ozbrojený odpor, zhromažďovanie zbraní, vytváranie ilegálnych národných výborov, ktoré mali prevziať moc a zámer viesť teroristické útoky proti komunistickej moci.

Zbrane im dodával por. Bohumil Gruber z armádných skladov. ŠtB však infiltrovala aj túto skupinu, ako ostatne všetky a to práve vďaka ich početnosti a slabému vzájomnému utajeniu.

Pri pokusoch o zatknutie kládli legionári ozbrojený odpor a dvoch príslušníkov ŠtB zabili (F. Bodnár). ŠtB v snahe vyhnúť sa ďalším úmrtiam im pomocou agenta dodala jedlo s omamnými látkami a tak sa ich zmocnila.

Ďalšou skupinou bola piešťanská organizácia Ernesta Strečanského. Tá vznikla v roku 1952. Podľa počtu zatknutých mohla mať až 50 členov, ale súdení boli len sedemnásti. Traja z nich dostali doživotné tresty.

Mnoho ďalších skupín Bielej légie vzniklo úplne spontánne, bez kontaktov s Vicenom alebo inými skupinami, len na základe počúvania vysielateľa. V Brezne to bola skupina okolo Jána Kováčika, bývalého seminaristu, ktorá sa čoskoro rozrástla aj do obcí Čierny Balog, Hronec, Valaská, Podbrezová a Piesok. V Hronci bol dokonca vedúcim skupiny príslušník ZNB (polície) Karol Vydra. Podľa vyšetrovania ŠtB bola táto skupina obzvlášť nebezpečná, keďže sa jej podarilo získať veľké množstvo zbraní (39 pušiek, 30 pištolí, 5 samopalov, 1 guľomet, míny a granáty). Čoskoro však bolo zlikvidované aj toto hniezdo odporu a v spoločnom procese bolo odsúdených 20 osôb.

V okolí Vranova založil ďalšiu skupinu Michal Mihok ml. a podarilo sa mu získať 66 členov. Príznačné je, že agitoval do légie ako do „novej **katolíckej** strany“, čiže nie do nejakého „boja za demokraciu“. Mihok vyrábal letáky a posielal anonymné výhražné listy funkcionárom KSS. K aktívnej rezistencii skupina prešla 22. 6. 1951, keď Mihok spolu s Michalom Madejom odpálili bombu pod domom veľmi aktívneho funkcionára KSS Jablonského. Išlo údajne priamo o pokus zlikvidovať ho, nielen zastrašiť. Ďalším cieľom mal byť príslušník ZNB Frajkora.

Čoskoro došlo k zaisteniu a odhaleniu celej skupiny. Vyskytli sa podozrenia, že celá skupina, vrátane Mihoka, bola riadená ŠtB a vznikla ako provokácia. Nedá sa to vylúčiť. Podobné metódy sú pri boji s vnútorným nepriateľom bežné vo všetkých štátoch. Každopádne je tu ale veľa nezrovnalostí. Samotný Mihok by ako agent ŠtB asi sotva dostal trest smrti spolu s Rešetkom, Bodnárom a Grúberom. Skôr sa jednalo o spontánne vzniknuvšiu skupinu, ktorú neskôr ŠtB infiltrovala a akonáhle došlo k násilným akciám, ktoré presahovali rámec provokácie, zlikvidovala.

Po systematickej likvidácii zo strany režimu postupne aktivity Bielej légie na Slovensku zanikali. Rozhlasový vysielateľ ešte fungoval do roku 1955. Celkovo sa aktivity akýchkoľvek organizácii inšpirovaných alebo iniciovaných Bielou légiou ukončili v roku 1955. Definitívnu bodku za existenciou a aktivitami Bielej légie urobil únos Vicena a jeho odsúdenie. Aj keď ideová inšpirácia ďalej pretrvávala možno až do začiatku 60. rokov, tak celková zmena kultúrnej klímy v západnom svete (a následne aj vo východnom) podobným aktivitám nepriala. 60. roky priniesli úpadok katolicizmu ako aj kresťanskej spoločnosti všeobecne, mládež sa dostala do vleku ľavicových a liberálnych utópií a jej energia sa vymíňala v hľadaní čo najradostnejšieho sexu a hudby.

Odkaz Bielej légie

Odkaz Bielej légie je jasný. Svedectvo ich boja hovorí o túžbe slovenských katolíkov žiť v kresťanskej spoločnosti. Tak však nemôže byť nazývaná spoločnosť, v ktorej je kresťanstvo len trpené a permanentne znevažované. Znamená to spoločnosť, v ktorej je kresťanstvo formujúcou silou a v ktorej sú zásady

kresťanskej morálky určujúce pre verejný život. Za víziu takejto spoločnosti položili členovia Bielej légie svoje životy a trpeli dlhé desaťročia v žalároch.

Našou povinnosťou je v prvom rade nezradiť túto víziu kresťanskej spoločnosti a netváriť sa, že kresťanstvo a liberálna demokracie sú kompatibilné. V druhom rade je našou povinnosťou za túto kresťanskú spoločnosť bojovať. Bojovať slovom, myšlienkou a so štátnou mocou, pokiaľ sa útočí slovom, myšlienkou a štátnou mocou. A keď sa útočí zbraňami, tak bojovať zbraňami.

I. časť: <http://christianitas.sk/biela-legia-proti-komunizmu-a-za-krestanstvo/>

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/tunega-pucik-a-odkaz-bielej-legie/>